

BIBLIOTEKA

E

398

244

SHTETIT

GJIROKASTËR

**HIDHE
VALLEN
LUMA
E KUQE**

**Këngë
popullore**

39
244.

HIDHE
VALLEN,
LUMA
E KUQE

Këngë popullore
të mbledhura në Lumë
nga
Kamber Zela

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

HIDHE VALLEN, LUMA E KUQE

Radio Kukësi jep lajmërimë,
se do t'bahen kudo ndërtime,
se do t'bahen projektura,
kinema e shpi kulture.

5 Ku do t'jetë parku i pushimit?
Buzë liqenit me ujë t'Drinit.
Lum për brezat që do t'vijjnë,
do t'shohin Kukësin si do t'ndrijë!
Tunde vallen, Luma e kuqe,

10 se po bahet Kukësi nuse!
Shih sa shpejt po ndryshon vendi,
shihet parku, shndrit liqeni,
majë kodrës, përfund kepit,
ç'po gjelbron kodra e qytetit.

15 Shtrihet rruga bregut Drinit,
ja në liqe varka e peshkimit.

Kukës

VITET E DRITËS, VITET E PARTISË

- Vitet e dritës, vitet e Partisë,
erdhën n'prag me gjak t'vegjlisë,
zhdukëm terrin, thyem kanune,
prijmë në ballë të çdo furtune.
- 5 Nandë fshatra një ekonomi,¹⁾
me banorë mbi pesë mijë,
kazmë e pushkë fort shtrëngojmë,
një pllamë tok' t'preket s'lejojmë.
N'dy anë t'prronit tarraca shkallore
- 10 e kudo, n'mal e bregore,
mbjellim hardhi e pemë frutore,
puna fort po na vjen n'dore.

Bicaj

1) Kooperativa bujqësore «Partizani» — Bicaj, e përbërë nga fshatrat: Canaj, Osmanaj, Mustafaj, Nangë, Bushat, Tërshenë, Gabricë, Kolesjan e Domaj.

USHTRI E POPULL JEMI NJI¹⁾

Qysh atë ditë që leu Partia,
leu për s'dyti gjith' Shqipnia.
Nji qëllim na ka bashkue,
socializmin me ndërtue.

- 5 Ushtri popull jem' bashkue
për nji qëllim jem' tuj punue.
Çdo anmik le ta di:
ushtri-popull jemi nji,
kazmën n'dorë malit e fushës,
- 10 synin pishë në thep të pushkës.
Për pa u shkri me gur e mal,
nuk e lshojmë kët' vend për të gjallë.

1) Kënduar në festivalin kombëtar folklorik të Gji-rokastrës të vitit 1978.

Shoku Enver gjithnji ka thanë:
N'grykë të pushkës anmiqtë na kanë,
15 kurse ne i kem' n'grykë të topit,
do t'i kallim n'flak' t'barotit.

Kukës

PËLLAMBË E ÇELIK

- Shqipnia ime,
e dashuna nanë,
Partia t'ka veshun
çelik për çdo pllambë.
- 5 Në fusha e male,
kudo kangë e valle,
bilbili ia thotë,
s'na tund erë e shqotë.
Gurgullon bjeshkëve
- 10 ujët si kristali,
djersa e klasës
lule vatani.
Me gjak e djersë
vadisim Shqipninë,
- 15 lart, atdhe, fitoret,
se Partia t'prin!

Bicaj

BESNIKMADHI I PARTISË PUNËS

Kanë marrë malet një hije t'ranë,
dhimbje e madhe ka ra n'kto anë,
gjysmështize u ngrit flamuri,
ka pushue zemra e një burri,
5 ka pushue zemra e një trimi,
loti del, na prek hidhnimi.
Hysni Kapo, një trim i rrallë
fjalurtë e zemërzjarrë,
vetëtimë shqiponja e luftës,
10 besnikmadhi i Partisë Punës.
Fjala e tij si shkam nër male,
zemrat dridhen, humbje e madhe,
Enver Hoxha ec ngadalë,
mban mbi supë një shok të rrallë,
15 shokun e dashtun, një shok lufte,
trimat mbajnë një trim mbi supë.

Ndonëse dhimbjen thellë e ndjejmë,
si gjithnjë, n'forcë do ta kthejmë,
I pavdekshëm kujtimi i tij,
20 lart më lart, moj nanë Shqipni!

Përbreg

ÇETËS SË LUMËS

Nantë shtator dyzet e tre,
na u formue çeta e re,
çeta e vogël me gjem¹⁾ prej Kuksi,
komisar Meriman Jakupi.²⁾

- 5 Po na vjen prefekti në Bicaj,
kërkon mbledhje për me ba,
po vjell vner për Partinë,
hem për çetën, hem për lirinë.
Atherë gjemtë fort janë shtërngue,
10 në Zbor të Nangëve³⁾ e kan' përgjue,
vranë prefektin në makinë
me gjithë shokët që n'krah po i rrijnë.
E jehona fort ushtoi,
gjer n'Korab ajo kaloi,

- 15 çeta e vogël radhët i shtoi,
batalionin ma vonë formoi.

Bicaj

-
- 1) gjem — djem
 - 2) Meriman Jakup Braha (1921-1944) — një ndër komunistët e parë të rrethit të Kukësit, komisar i çetës së Lumës.
 - 3) Toponim në afërsi të fshatit Nang-Bicaj.

HEROI I POPULLIT BABË HASANI

N'histori Bicajt e Lumës
kanë rritë trima t'pushkës e t'punës,
që kanë dhanë jetën si me le.
Sot po i këndojmë shqipes me fletë,
5 partizanit ma t'moçëm n'çetë,
për respekt çdo partizan
atë e thirrte babë Hasan¹⁾
Pra, ky ish Hasan Miftari,
n'sakrificë ma i pari,
10 mortaiisti harush malit,
tmerr për cuba t'bajraktarit.
Gra e fmi ia internuan,
vajzën fort ia masakrun,
por s'përkulet zëmërshkami,
15 Heroi i Popullit babë Hasani.
N'kullë të Lumës mbi anmik,
lshonte predhat tanë çelik.
Bajraktarët i zu belaja,

- ç'na i faroi Hasan mortaja.
- 20 Mbas Çlirimit n'ballë t'përpjekjes,
komandant në forca t'ndjekjes,
shkrep më shkrep e pritë më pritë,
ka qenë tmerr për çdo bandit.
N'dyzet e gjashtë²⁾ atë ditë marsit,
- 25 ushtoi Limthi³⁾ i Kolesjanit,
fyt për fyt me klyshë të tradhtisë,
heroikisht ra n'krye të detyrës.
Fli i qetë, Hasan Kërxfhalia,
Hero i Popullit t'bani Partia,
- 30 ti je yll që s'shuhesh kurrë,
nëpër shekuj dritë, flamur!

Kukës

1) Hasan Myftar Kërxfhaliu (1902-1946), Hero i Popullit, komunist i orëve të para në rrethin e Kukësit, nga shtëpia e të cilit ranë dëshmorë në Luftën Nacionalçlirimtare edhe e bija, Havaja, dhe i nipit, Ismaili.

2) Në vitin 1946

3) Mal në afërsi të fshatit Bicaj

MERIMANI PIKA E DJALIT

- Meriman, 1) ti që n'rini,
t'u dogj zemra për liri,
për liri t'nanës Shqipni,
për trollin ku linde ti.
- 5 N'gjimnaz t'Shkodrës për studime,
rrufeshëm t'nisi malsia trime,
zune shokë komunist,
djem të besës e aktivista.
- Meriman, o pika e djalit,
10 ma aktiv në tanë gjimnazin,
me gjithë shokë të arrestuen,
në Tiranë shpejt të dërguen.
Me shpejtsi kurdise planin,
nga burgu shokët të dalin,
- 15 të dalin shokët me përgjegjësi,
që i kish kap anmiku i zi.
Shokët me mall t'përqafuen,
njerëzit e Partisë t'falënderuen,

- marë Shqipnia t'uroi sukses,
20 një trim si ti kurr' nuk vdes.
Në sinorin e Peshkopisë,
u rrethuen forcat e Halil Alisë.²⁾
Merimani n'krye t'ushtrisë,
betejë t'ashpër paska nisë.
- 25 Meriman, o pika e djalit,
n'krahnor t'ra plumbi i tradhtarit.
Fli i qetë, trim i Lumës,
t'kujton populli e Partia e Punës!

Kukës

-
- 1) Meriman Jakup Braha,
2) Një ndër krerët e reaksionit në Shqipërinë e Veriut.

TO E PA FOTOGRAFINË

- N'moshë të re shkollën vazhdove,
n'njëzet e nantën n'shkollë plotsore,
djallë i zgjuet, tip i gjallë,
n'tridhet e tetën n'Shkodër ke dalë.
- 5 To e pamun fotografinë,
më dukesh si yll që ndrin,
ftyra jote bardhë si borë,
sytë e zij porsi shqiponjë.
N'luftë me shokët partizanë,
- 10 Elez Braha¹⁾ trim i rrallë,
në t'shqiponjës batalion,
i dashun nënkomandant.
Katërmbëdhjetë, muaji dhetor,
Guri i Kamjes²⁾ kishte borë,
- 15 plumbi randë të godet,
për liri jetën e jep.

N'zemër populli të mban,
Kuvendi³⁾ të dekoron,
Elez Braha djalë si drague,
20 Luma kurrë s'ka me t'harrue.

Bicaj

-
- 1) Partizan e më vonë nënkomandant i batalionit «Shqiponja», rënë në vitin 1943.
 - 2) Toponim në rrethin e Pogradecit.
 - 3) Kuvendi Popullor.

HAVA KËRXHALIUT

- N'male t'Lumës, nëpër shpella,
një grup tradhtarësh si hije t'zeza,
n'mejdis t'Lumës, nga kënetë,
na jan' bashkue kto kriminela,
5 për anmikun tuj ecë fshehtas,
për anmikun tuj ecë natën,
për me i çue informatën.
Informatën i çojnë gjermanit,
në dam të popullit dhe vatanit,
10 Hasan Miftari një trim drague,
me çetën e Lumës asht bashkue.
Cuca e vet, bijë e vatanit,
ishite Havaja¹⁾ e Hasan Miftarit,
ishite ba ndjeksje e reaksionit,
15 ishte ba ndjekse për tradhtarin.
Por tradhtarët e kanë kuptue
e për Havan ishin betue,
të gjallë në dorë e kishin lëshue,

- shum' e kishin torturue,
 20 kanë vendosë me pushkatue,
 por trimneshë ajo ka qëndrue,
 shum' besnike bija e malsisë,
 edukue, rritë n'gji t'Partisë.
 Ishte bijë e një partizanit,
 25 dalë prej derës së Hasan Miftarit.
 Asnji fjalë nuk p'e tregon,
 porse jeta tash po i shkon.
 Sait Dulla²⁾, kryetradhtari,
 mbrapa shpinës i vikati:
 30 —Shifi kodrat, n'majë t'malit,
 ku lufton çeta e Hasanit,
 i ra manzere lules ballit.
 Dimni i ftoftë dyzet e tre,
 u vra Hava, nuse e re.
 35 Vdekja Havan' ka mbulue,
 por kumuniste e fortë ka qëndrue.

Bicaj

1) Hava Kërkhaliu, aktiviste e Luftës Antifashiste Nacionalçlirimtare, vrarë nga dora e reaksionit në vitin 1943.

2) I shoqi i Havasë, kriminel pushkatuar nga gjyqi partizan në Bicaj në vitin 1944.

LIHJA, MOTRA E MERIMANIT

Moj sharki e lehtë si era,
due një kangë bash si pranvera,
të njomë si pipin e hardhisë,
bash si lulet e qershisë.

5 M'u kujtue një çikë kuksiane,
Lihja,¹⁾ motra partizane,
çikë trimneshë e drejtë e urtë,
fjala e saj e ambël, e butë.

10 Por kur ndeshet me tradhtinë,
zemërshqype e syvetimë,
vrullin pishë, ortek ndër rrapa,
sokoleshë si Jakup Braha.
Me dorë t'lehtë si fllad në pyje
për shokët trima qëndis yje.

15 La arnoret në rrugë të gajtë,
nuk pushon as ditë, as natë,
Motra e mirë e Merimanit
rritë si lulja brij njaj shkambit.

- Rrezja e zezë duel mbi mal
20 Haziz Gashi²⁾ bërtet: — Ndal!
Jo nuk ndalem, klysh gjermanit,
jam e motra e Merimanit!
Nuk m'frikson qeni i tradhtisë,
se jam çika e Shqypnisë.
- 25 Ditë e zezë, një ditë korriku,
ra i vllai në pritë të anmikut,
sytë e shokëve me lot rigue,
Lihja pushkën në dorë shtërngue.
Moj sharki e rreptë, e vrantë,
- 30 a i njeve ato ditë gjamët?
Kush n'atë shpi ka qëndrue?
Kush s'dorzohej tuj luftue?
Kush nuk pyet për top t'gjermanit?
Lihja, motra e Merimanit.
- 35 Mojt sharki, që nuk përkulesh,
nëpër tela sot nxjerr lule,
kangë e lule mija-mija,
i rreshtojmë ku pushon Lihja,
lule t'njoma, që çelin në maj,
- 40 Lihes sonë, vllait të saj.

Bicaj

1) Lihe Braha, aktiviste e Luftës Antifashiste Nacionalçlirimtare, vrarë nga bombardimet e artillerisë gjermane në vitin 1944.

2) Një ndër krerët e reaksionit.

ZHURMË E MADHE KAH GOJANI

- Zhurme e madhe kah Gojani,¹⁾
nam si bani aroplani,
aroplani pika-pika,
na e ka çue Amerika,
5 Amerika, Inglitera
për me lshue do kriminela,
n'parashuta bijnë si gjela,
Na shkoj fjala der te Puka,
shkoj në Pukë, te policia,
10 t'madhe briti kjo buria,
piçen bashkë të tanë ushtria,
tuj u pri Zenel Kadria.²⁾
Kërset pushka, marshinkë e allti,
i bijnë Zenelit përmbi si.
15 Çka po thotë Zenel Kadria?
— Mos shikoni, vllazën, plagët e mija,
plagët e mija, ju, mos t'm'i shikoni
diversantët ju mos t'i lironi,

- gjallë a dekë ju në Pukë t'i çoni.
- 20 Aferim, bre Zenel Kadria,
se ç'ashtu djalë të mëson Partia.

Kukës

-
- 1) Gojan — katund afër Pukës.
- 2) Zenel Kadria — pjesëtarë në forcat e sigurimit të Pukës, rënë më 28 shkurt 1950.

XHEMALI BILERI, MORE DJAL' I RI

Xhemali Bileri,¹⁾ more djal' i ri
le bankat e shkollës, dole për liri
flakë e prush në zemër, kushtrimi i Partisë,
s'durova zaptuesit te vatra e shpisë.

5 Në vatrën lumjane ti kamkryq u ulë,
idet' komuniste popullit n'shpirit ia vune,
demaskim i dhe spiunit, tradhtarit
syri tak s'të bani përballë bajraktarit.

10 Në çetën e Lumës partizani ma i ri
përkrah babë Hasanit çajshe si veri.
N'luftë te kulla e Lumës dhe në Fushë-Allie
veten e tregove si një bir Partie.

Kujtojmë dyzet e katrën ditën e nxehtë t'korrikut,
s'bashku me dy shokë re në pritë t'armikut,
15 luftove në kambë, gjoksin barrikadë,
shokët të kalonin, posta t'shkojë në shtab.²⁾
Në zallin e Drinit re në fush' të nderit,

sokoli me fletë i Tahir Bilerit.³⁾
Lapidar ti mbete aty, n'bri të shpatit,
20 emrin në Mustafaj⁴⁾ ta mban shkoll' e fshatit.
Gjaku i dëshmorëve Drinit iu bë pritë,
nga digat e larta Shqipnia merr dritë.
Në Kukësin e ri n'muze prej mermeri,
je yll mes yjesh, Xhemali Bileri.

Bicaj

1) I ri komunist në krahinën e Lumës, renë në për-
pjekje me forcat e reaksionit më 1944.

2) Shtabi partizan

3) I ati i dëshmorit

4) Fshat në rrethin e Kukësit.

JEHO, KANGË, SI FLLAD N'PRANVERË

- Jeho, kangë, si fllad n'pranverë
për lumjanin pionier,
për Ismailin e Kërxfhalisë,¹⁾
për ndërlihdhësin e Partisë!
- 5 N'banka t'shkollës, n'moshë t'fminisë,
me armiqtë luftën ka nisë,
ballë kërcnimesh t'çdo armiku,
pa iu tut' një herë qerpiku.
Ish i flakt' agjikator,
- 10 vigjilent, informator,
ndiqte rrugën Bicaj-Kukës,
tuj lidh' qendrën me çetën' e Lumës.
Nga armiqtë zbuloi sekretin,
çetës n'pritë ia nxuer prefektin.²⁾
- 15 Trimi i vogël i Vehapit,³⁾
ndiqte këshillën e babë Hasanit:
— Që të mbahesh voc i mirë,
për armiqtë të mos kesh mëshirë.

- Mbas çlirimit erdh një ditë
20 kriminelët i kanë dalë n'pritë,
mbrapa shpine e kanë qëllue,
rrkej gjaku ka nis' me i shkue.
Me një deng librash në dorë
Ismail Kërshalini ra dëshmor.

Bicaj

-
- 1) Pionier dëshmor nga fshati Canaj.
 - 2) Prefektin e Kukësit.
 - 3) I ati i dëshmorit.

NË MES FLAKËS TRIM I RRALLË

- Kur shkoi fjala në Gjallicë t'Lumës,
po loton dhe bregu i Bunës.
Masi u pa dhe flaka e furtunës
asht një flak që s'un¹⁾ e shprehi
5 e ka mposht Muhamet Shehi.²⁾
Lufton Buna, Drini e deti,
në ballë të luftës Muhameti,
në mes të flakës trimi i rrallë,
komunist jeton i gjallë.
10 Myrtezai, ai djal' i ri,
nuk kish hi hala n'Parti,
nuk kish hi n'parti ki emër,
komunist ai vdiq me zemër,
fjalët e fundit që i shprehi
15 inxhinier Muhamet Shehi.
U hap lajmi në Shqipni
ka ndigju nana në shpi,
ndigjoi grueja me gjith' fëmi,

- bab Jonuzi³⁾ në pleqni,
 20 bab Jonuzi burr' kreshnik
 për një akt kaq heroik.
 Babë Jonuzi tha një fjalë:
 — Desha të pyes unë për kët' djalë,
 mirë se vdiq në detyrë te furrat,
 25 por a vdiq si vdesin burrat?
 Nana deshi të shikonte,
 dy fjalë t'brit t'ia thonte,
 një ndër djemtë i tha: Moj nanë,
 a mos ke ndonjë fjalë me thanë?
 30 — Bir, o bir, mos u habit,
 se kurr' nana s'asht koritë.
 Edhe pleqt' pra duhen t'mahen⁴⁾
 mbasi trimat kurr' nuk qahen.
 Foli plaka, shikoi fmija,
 35 çfar' tha plaka kah malsia:
 — Ju kam ju, të rrojë Partia!

Kukës

-
- 1) s'mund, nuk mund
 2) Hero i Punës Socialiste
 3) Babai i Muhamet Shehut
 4) Të mbahen.

KUKËSIT TË RI

- Përreth bjeshkët bajnë çudi,
shpejt na u rrit ki Kukësi i ri,
hijeshi ka marrë sot vendi,
kaltërsi përhap liqeni.
- 5 Sa kanë Drinat ujë e dritë,
shtohen veprat për çdo ditë.
Kukësi i ri shumë ka hedhë shtat,
me Gjallicën¹⁾ po don m'u matë.
Për këtë vepër madhështore,
- 10 dora i lumtë klasës puntore.
Me duart tona ngrejme qytetet,
n'ta ngrihen monumentet,
i rrethojmë me trëndafila,
bac Bajramin, Shote Galicën
- 15 dhe dëshmor Hasan Prishtinën.
Kuksit ri tetëmbëdhjetëçar,²⁾
po i shndrit djersa në ballë.
Bulevard dhe rrugë të gjana,

- po i rrisim si djalin nana.
- 20 Kangët burojnë si ujët e kronit,
për m'i këndue ma shumë ktij trollit.
Fjala jonë gjithmonë ashtë vepër,
hapi jonë asht kilometër,

Kukës

Kukës

1) Mal në lindje të qytetit të Kukësit.

2) Kukësi i ri filloi të ndërtohet në vitin 1962.

DRITAT E PARTISË

- Ushton Gjallica, gjëmon Drini,
po merr fund elektrifikimi.
Nga Korabi, Adriatiku,
prej Gramozi, Koritniku,
5 si në Jug dhe në Veri,
në tarraca kodrat i kemi kthy...
Asht mbushë vendi me gjelbrime,
në çdo fshat rrugë makine,
të kisha krah me fluturue
10 gjithë Shqipninë me e shikue,
atdheun tonë tuj lulëzue,
socializmin tuj ndërtue
se përpara kemi Partinë;
bahçe me lule ta bajmë Shqipninë!

Kukës

1971

MURIMI NË KALA

Të tre vllazënit si janë besatue,¹⁾

kët' kala dojshin me e mbarue.

— Këjo kalaja nuk asht tuj qindrue!

Vllaj i vogël n'kamë asht çue:

— Pritni, vllazën, m'u kallzue,

pritni andrrën m'e nigjue,

pa kurban njeri kjo kala s'mun me u mbarue.

Të tre vllaznit si janë besatue:

grave t'veta mos me u kallzue:

Colla²⁾ t'vije bukë për me na prue,

në murë t'kalasë për me e vënuë.³⁾

Në kala për me e shkri.

I vllai i madh, i vllai i ditë

besa, t'vogëlin e kanë kobitë,

grave t'veta u kanë kallzue:

— Ju n'kala bukë mos me prue.

Po vjen vakti n'kala me shkue.

- Nana nuset asht tuj urdhnue:
 — Merre bukën, mori bi!
- 20 Merre bukën, çoa djemve t'mi!
 — Jam e smutë, mori nanë, s'muj me shkue.
 Jam e smutë, ori nanë, po më dhem kriet.⁴⁾
 — Nusja e ditë, mori bi!
 Merre bukën e çoja djemve t'mi!
- 25 — Kadalë, nanë të laj qet⁵ krie,
 due me shkue, nanë, te prit⁶ e mi.
 — Nusja e vogël mori bi!
 Merre bukën e çoja djemve të mi!
 — Kadalë, nanë t'i jap çunit gjë.
- 30 Se si të shkoj, pale⁷⁾ a do të vi,
 si t'm'i kënossh si zog si pllumi,
 në kala do t'shkoj, mori nanë unë,
 A ba gati nusja me shkue.
 — Lamtumirë, shokë e kojshi,
- 35 se unë si t'shkoj, pale a do t'vij.
 Në kala nusja ka mrrri.
 — Punë e marë ju kunatët e mi!
 — Të marë paçë, kanatë e vogël!
 S'e ke pasë renin,⁸⁾ mori, pësë me ardhë?
- 40 — Mor kunet, he kunetët e mi!
 Sall një fjalë do t'ja la me porosi.
 Kur të bani në kala me më shti,
 gjinin e majtë t'ma lini jashtë,

Kur të m'qaj i shejti çun,
45 të ma bini, more, ke unë,
Kjo kala u forcoftë,
djali i jem mre e gëzoftë!

Kukës

-
- 1) — Me dhanë besën.
 - 2) — cila
 - 3) me vënuë, me vu
 - 4) koka
 - 5) Nji këtë
 - 6) Prindërit
 - 7) Ndoshta
 - 8) Radhën

NIZAMË S'TË KAM DHANË

- Rexha i Matës në Kolesjan,
po i thotë Shalës¹⁾ me m'dhanë nizamë!
— Un' Shala, nizam.s'tkam dhanë,
veç ti, Rexhë, do hash kryet tan!
- 5 Xhit² kanë kodrat që gjimojnë?
Di Zyberat po luftojnë,
Zyber Tema e Zyber Fejza
nuk po i veshin petkat e zeza.
Lul Simoni nji trajm budall
- 10 e shtini Rexhën në bamban.
Rexha i Matës i Mate Tushës
shkoj i hini n'magje të bukës.

Bicaj

1) Kjo këngë i kushtohet luftës së Lumës kundër Reformave të Tanzimatit; Turqia për të parë herë pro-voi të mbledhë nizamë në Lumë me anë të renegati Rexhep pasha nga Ujmishti, që mbeti i vrarë bashkë me njësitin e tij në Nangë nga forcat popullore të Bicajt, që në atë kohë quheshin Shalë.

2) Çfarë.

N'LUMË KA ARDHË ABDYL TOSKA¹⁾

Anë për anë u hap jehona,
n'Lumë ka ardhë Abdyl Toska,
Abdyl Frashëri prej Tosknie,
mendjemprehtë dhe yll lirie.

- 5 E pret Luma si e ka zakon,
rreth oxhakut kuvendon.

Thotë Abdyl: — dëgjoni, bre trima,
me një gisht nuk shemet Gjallica,
Mos nigjoni çka thotë tradhtia,

- 10 se gegë e toskë një asht Shqipnia.

Gjokset tona do i vemë përmbi topa,
tim e flakë do t'digjet toka.

Tanë Evropa, more, ban çudi,
lufton shqipja me shtat' krajli.

Pobreg

1) Kënduar në festivalin folklorik kombëtar Gjyrokastër. 1978.

POPULLI I LUMËS HIÇ S'KA DERT¹⁾

- Ka hi serbi n'at' Prizren,
i thotë Lumës: — Lirom' vend!
Nuk jam serbi, por jam Luma,
si ta mbushi shpinën plot plumba.
- 5 Bini, djem, thretet Ramadani,²⁾
bini, djem, se shkoi vatani!
Sheja e Luma po shkojn' gjak,
po i thonë Drinit ndihmom' pak.
Krali i serbit ban-o medet,
- 10 m'faroi Luma asqerin krejt,
ma faroi asqerin e ngratë
burrat me pushkë e grat' me spatë.
Kadalë, kral, u mblofsh pa varre.
Populli i Lumës hiç s'ka dert,

- 15 ka nji luft' e ban për vjet,
luftë-o me krala e luft-o me mbret.

Lusën

1) Kjo këngë u këndua në festivalin folklorik kombëtar, Gjirokastër 1978.

2) Ramadan Zaskoci – luftëtar i Lidhjes Shqiptare të Prizrenit dhe udhëheqës kryesor i lëvizjes fshatare në Lumë.

ÇKA PO THOTË KY YMER AGA

Çka po thotë ky Ymer Aga¹
Tel këtu pari s'më ka lanë baba,
jo, po e vijka Ahmet Hasa,²⁾
sharraxhia që pret drresa!

- 5 Ahmet Hasa n'Gur t'Ortunës⁴⁾
po ia shkruen vetllat Humës,
Humë Omuzja e Zize Muja.⁵⁾
Sall për Zizen mos kini dert,
se s'po e lanë vllaznit e vet!

Shtiqën

1) Mbas shkatërrimit të Lidhjes Shqiptare të Prizrenit, turqit, për nënshttrimin e zonës së Lumës më 1884, filluan të vendosnin linjën telegrafike për të lidhur Prizrenin me Bicajn. Në Shtiqën filloi lufta me forcat popullore, të drejtuara nga Ramadan Zaskosi etj.

Ymer Sula, i pari i fshatit Shtiqën, mori iniciativën për të filluar luftën kundër telegrafit.

2) Ahmet Hasa nga Bicaj, oficer në shërbim të Turqisë, që populli e vë në lojë.

4) Guri i Ortunës, një shkëmb mbi fshatin Shtiqën, ku u përleshën forcat popullore me ato turke.

5) Zize Muja, nga Shtiqni, e kunata e Ahmet Hasës. Vëllezërit e saj nuk lejuan që ajo të shkonte të regjistronhej në gjendjen civile turke.

KRISI PUSHKA E GJËMOI SHKALLA

- Krisi pushka e gjëmoi Shkalla,¹⁾
luftë po ban Tesh Mahalla²⁾
tek po vjen Xhavit pasha,
Xhavit pasha, faqezi,
5 ku po e çon, pashë, kët' ordi.
— Deri n'Lumë due me hi.
Kur vikat Islam Spahia:
— Bini, djem, se erdh' Brekia,
tuj pri para Jemin Alia,
10 Jemin Alia sahatin me nandë
Baftjar Doda vjen në Fanë,³⁾
me do fanë me do arrnorë,
bijni, djem, t'i zamë me dorë!
Xhit kanë kodrat që gjimojnë,
15 di Zenelat po luftojnë;
di Zenelat, si di bilbila
fort po i vrasin milazamtë.⁴⁾
Zenel Hoxha, Zenel Hasani,⁵⁾

nuk i kish as gryka as mali.
20 Kur vikat Ahmet Selmani,⁶⁾
tre sahat i ushtoj zani:
— Bini, djem, se po vritet Ramadani!⁷⁾

Bicaj

-
- 1) Grykë në afërsi të fshatit Bicaj.
 - 2) Mahalla e gurit, sot fshati Mustafaj.
 - 3) Fana, zonë e Mirditës.
 - 4) Milizam, oficer turk, toger.
 - 5) Luftëtarë popullorë nga fshatrat Resk dhe Vilë, rrethi i Kukësit.
 - 6) Fshatar nga fshati Mustafa (Tërshen)
 - 7) Ramadan Zaskoci

H A S I M J A

Ç'ka Hasimja që pisket?

Ja kan' vra vllaznit e vet.

— M'i kanë vra vllaznit e mi,
hallin vedit s'po ja di.

5 Ku t'më gjinet një trim dai,
me marrë gjakun vllazënve t'mi?!

Tokë e shpi ia la tapi,
un' do t'bahem niçahi!) i tij.

Del Lil Graca; — Merrëm mue,
10 gjaqet kam me t'i pague!

— Mos, bre Lil, mos u tall me mue,
se jam femën mos me m' mashtrua.

— Un' t'jap besën e zotit krejt,
gjaqet do t'i marr sivjet.

15 Kjo Hasimja në kamë asht çue,
fill te vorret shkoi tue vajtue.

Vllajtë të madh mbi krye tue i kallxue:
— Unë, vlla, jam to u fejue,

- për gjaqet tuja me i pague,
20 sot një javë jam tue shkue,
ky Lil Graca po m'merr mue!
T'kam pasë dhanë besën jo me u martue,
për gjaqet tuaja jam tu u martue,
se ndryshe s'pata si me u pague.
- 25 Në shtëpi të Liles kur ka shkue,
rri tri dit' tue u mendue
rri tri dit' e rri tri net,
pushka e Liles s'po kërset:
të tretën e ditës erdhën tre vetë:
- 30 — Ndreçna, grue, do jemekë²)
se më ka ardh birazeli³) vetë.
Këto jemek si i ka marue,
Hasimja rrin tue u kujtue,
në mendje të vet e ka hetue,
- 35 paska shkue në derë tue ndigjue,
hasmit e vet brenda ia kanë çue.
Ky Lil Graca don me u pajtue.
Shpejt Hasimja na i ka diktue,
merr jemekët qenit ia ka lëshue,
- 40 merr jemekët, qenit ia ka çitë,
n'kupë të qjellës në za ka bërtitë:
— More Lil, Lil Mema,
qysh m'i prune hasmit mrena?!
- Ç'ke, Hasime që je trenue?
- 45 Nxjerrë revolen e jau ka lshue.

- Ka dalë Hasimja për me shkue,
me një plakë ishte takue.
Ugurolla,⁴⁾ bijë, ku je to shkue?
A s'po rrin pak me pushue?
- 50 Ah, more mixhë, jabangji kam qëllue,
një këtë rrugën me ma drejtue.
Asht nisë Hasimja tue kalue.
N'dajën e vet ishte takue:
— Ç'ke, Hasime, që je tronue?
- 55 — Gjajn e vllazënve e kam pague.
A je burrë, dajë, me m'pështue
n'dorë të serbies mos me m'lëshue?
— Hajt, Hasime, ç'ka po thue?
Ty daja ka me t'pështue.
- 60 Në shtëpi fill e ka çue.
Shtëpin e dajës e kan' rrethue.
— Moj Hasime, me u dorzue!
Fill në postë masi e kan çue,
kan' fillue me e gjikue:
- 65 — Pse, Hasime, ke bam' kështu?
Kët' revolen me e dorzue.
— Vllaznit e mi s'i kam pague.
Kryetari shum' e ka qortue.
Shpejt revolen m'e dorzue?
- 70 Kjo Hasimja revolen e ka lëshue.
N'burg te gratë si e kanë çue,
ka ardh çausi⁵⁾ m'e kontrollue.

Fill në kam' Hasimja asht çue.

Disa gra e kan' qortue

75 —Pse vjen çaushi këtu me shikue?

Ne një çikë aj na asht mësue.

Kqyr Hasimja, ç'ia ban me sy,

kqyr, çaushit, sa mirë i asht msy.

Dekën n'tokë e lëshoj n'testi.⁶⁾

Kukës

-
- 1) Celebrimi, kurora e martesës.
 - 2) Gjellë.
 - 3) Byrazeli, A kur dy shokë pijnë gjak, vëllazërohen.
 - 4) Për hajër qoftë.
 - 5) Oficer turk.
 - 6) Enë balte, që përdoret për të mbajtur ujë.

KANGA E ISLAM SPAHISË¹⁾

- Shemsi pasha rrin n'seli,
kqyr kah Vlashnja me dylbi,
po na vjen nji rrem²⁾ ushtri,
krejt kankan' djem të ri.
- 5 — Islam Spahija para to u pri,
n'Perzëren dojshin me hi.
Kur vikati Ramadani,
jallajbeg³⁾ na u ba nami.
Po vjen Mustafa, po vjen Islami,
- 10 po na vjen Islam Spahija,
tan' në kamë asht çue çarshia.
Tan çarshia, tan Varoshi,
shkoi haberi te konsollosi.
Konsollosat⁴⁾ rrafën telin
- 15 të shtatë krajlve ua dhanë haberin,
me trazue allajbegun
se po djeg Luma Perzërenin.
Allajbegi po thotë nji fjalë:

- Shumë në Lumë kanë dalë murtat.
- 20 Mustaf Lita, he i biri i Manit,
a s'ja njoftë hujet Islamit
A s'e njoftë Islam Spahinë?
Se n'saraj kërset alltia.
Për tri ditë t'vij'Destani te shpija!
- 25 Islâm Spahia i hipi atit,
ia dha flakë atij sokakit,
di alltije prej dukatit,
prej dukati, prej florinit,
s'ia marr dorën sulltan Hamitit.

Kolesjan

-
- 1) Islam Spahia, udhëheqës i kryengritjeve popullore, shkron me forcat e tij në Prizren për të liruar nga inter-nimi Destan Kabashin.
- 2) rrem — degë.
- 3) jallajbeg — kononel (turq.)
- 4) konsollos — konsull.

HAXHI GASHI*) NJI DJAL' I RI

Haxhi Gashi trim i shkretë,
na i ra reni me dalë nebet¹⁾
na i ra reni nebet me shkue,
ollomani²⁾ i asht afrue.

5 — Pse s'ma merr vasijetin³⁾ mue?

— S'ma çon ndera me t'nderue,
kriçali⁴⁾ ti ke qillue,

M'atë kamxhik djalit ia ka lëshue.

10 Di-tri hapa djali asht prapsue,
dredh mavzeren e ia ka lëshue.

Dredh mavzeren mirë ia ngjiti,
t'tana trutë në kalldrëm ia qiti,
nuk vënoi shumë e duel shpirti.

Na i duel shpirti e hajmedet,

15 kish mbetë djali pa fishekë.

Pa fishekë trimi s'ka çka ban,

- merr mavzeren dorzim p'e ban.
 Mahmut pasha rri në seli,
 folë nji herë mexhliis i ri.
- 20 — A m'e var djalin a me gri?
 Nuk vano j shum' e u dha karari:
 Sonte varet Haxhi Gashi.
 Burizani t'madhe piskati,
 tri taborre bahi gati,
- 25 bahi gati me u shtërngue,
 me Haxhin duen me shkue.
 Fill te drunat e kan çue.
 Haxhi Gashit, nji djalë i ri
 ia kanë lidhë syt' me shami.
- 30 — Mos m'i lidhni syt' me shami
 se nuk jam anadolli,
 jam shqipëtar kosovali,
 flakët e pushkës due t'i shof me sy.
 Haxhi Gashi, nji trim i shkretë,
- 35 pesë dekika u kërkon myvlet⁵⁾
 sall ta shkrujë nji gazetë.
 Të shtatë kralat ta marrin vesh,

1) Haxhi Gashi, ushtar shqiptar roje në ushtrinë turke. Instruktori gjerman, që shërbente në ushtrinë turke i kalon para, por ai nuk e përfilli. Për këtë ai e

me shqipëtarin mos me e rreh,
le t'më kënojnë Shqipënia rahmet!

Morinë

qëlloi me kamxhik. Haxhiu ktheu pushkën dhe e vrau.
Për këtë u dënua me varje. Haxhiu qëndroi para ekzekutimit trimërisht.

- 1) rojë.
- 2) oficer gjerman i dërguar për organizimin e ushtrisë turke.
- 3) nderim
- 4) i krishterë.
- 5) afat.

JETA E TIJ KRISMË DO MBETET

Lind n'Zaskoc n'tetqind e gjashtdhetën,¹⁾
me krismë njihet n'shtatdhet e tetën,²⁾
atdhetar e afirmon vehten,
duke ndjellë për armiqtë vdekjen.

5 I qan hallet me popullin marë,
bisedon me çdo fshatar,
fjalën e tij amël si mjalti
e ndigjon fëmija e plaki.

Lufton kralat, s'duron terrin,
10 Shemsi pasha ia sheh sherrin,
me shokë t'vet ia vret askerin,
e tund trimi tanë Prizrenin.
Grusht i fortë kundër tradhtisë,
burrë i besës e bujarisë,

15 për të drejtat e vegjlisë,
u duk n'Edrene t'Turqisë.
I pashëm n'trup, i fortë si mali,
veç për popull e dogji malli,

me Bajram Currin n'Shkup asht besatue,
20 me Hasan Prishtinën ka bashkpunue.
Bilbil kuveni e mendjehollë,
e njohu Luma me gjithë Kosovë,
Partia sot për të kujdeset,
jeta e tij krishtë do mbetet.

Bicaj

-
- 1) Ramadan Selman Zaskoci.
 - 2) në vitin 1878.

N'KAMBË ASHT ÇUE TANË MIRDITA

Ditën e djelë kur duel drita,
n'kambë asht çue tanë Mirdita,
tanë Mirdita n'kambë asht çue,
hyqymetin këtu s'e due.

- 5 Hyqymetin vene në Shkodër,
se këtu i thonë Mirdita e vogël.
Mirditë e vogël, Mirditë gazepi,
m'ka lanë baba në një rreth kepi,
te s'luen kali e te s'luen kerri.¹⁾
- 10 Këtu s'qet toka bukë për vedi,
s'ka çka lip as krali as mbreti,
na pastë më qafë sulltan Mehmeti,
të shtatë kralat i shalakiti²⁾
na hanger mallin haraç na qiti.

Surroj

1) qerre, karröcë

2) i hutoi

NJI TRIM SI ZANA

- Ç'po kuvendin nja dy kapedana,
thonë: — Mirdita paska djem azgana,
ka Preng Currin¹⁾ nji trim si zana.
— Çekso pune kurrë nuk bana,
5 nuk jam lidhë veç kur m'ka lidhë nana.
Sot m'ka kapë krali me pranga.
Qysh m'ka kapë mue krali në gazep,
dhanë m'i ka mue rrugat me dekë.
Mos me u kthye kurrë i gjallë n'kët' jetë
10 Merr Nikolla²⁾ nja dy-tre vetë,
n'Çerret t'vogël pritën po ua zen.
Seç ju zu pritën në Çerret,
larg po i shofin hapsorët³⁾ e shkretë.
Lidhë me pranga veçse pa vdekë.
15 Ka krisë pushka aty me t'shpejtë,
krisi pushka asht bamë jezer,⁴⁾
po shkon gjaku rrugës tanë rrëke.

Thonë: U vranë gjashtë vetë,
Vret Cuk Sfirin⁵⁾ me gjithë asqer.
— Gjithë Shqipnisë ia la një nder,
nxjerr hapësorët me poterë.

Kukës

-
- 1) trim mirditas
 - 2) kushëri i Prengës, që e shpëtoi
 - 3) të burgosurit
 - 4) mjegull e madhe
 - 5) nën oficer austriak

SHKA PO I THOTË DEMA KADRISË

Shka po i thotë Dema Kadrisë?

S'po ia din renin burrnisë.

— Unë ia dij e ia kem dijtë,
se për mik gjithmonë jam fikë.

5 Po jam fikë e jam rrënuë,
miq e shokë i këm provue,
kur rashë m'zor s'erdhën me m'nihmue.

— Çe kjo bejte i ka do kajde.¹⁾

— Zëne mikun oxhak-zade²⁾

10 oxhak-zade prej sojnisë.

Bushat — Bicaj

1) melodi

2) shtëpi oxhaku

LUFTA E LUMËS ME XHAVIT PASHËN NË 1909

Në Selanik mblidhet hyrjeti,
mblidhet hyrjeti bahet ordi,
dymdhet taborre n'Lumë kan' hi,
Vijnë n'Bicaj, zanatli.¹⁾

- 5 Kolesjani shtatdhetë shtëpi,
kanë ikë rob, kanë ikë robni,
veç kanë mbetë do djem të ri.
Kanë rrok hutat e i mbajnë në sy,
po i mbajnë n'sy, po çesin drejt.
- 10 — Bijni, djem, mos të bahna hyrjet!
Kurr' hyrjet Luma s'asht ba
der sa t'mbetet në çika e gra.
Dy Zenelat si dy bilbilat
fort po i vrasin mylazimat.
- 15 Zenel Hoxha, nji djal' azgan,
e ngjesh kollanin mbi xhamadan
po u thotë shokve: — Mos pini duhan,
se erdh' asqeri n'Kolesjan,

- n'Kolesjan, n'kulla të gjata,
20 ku po rrinte aj Xhevit pasha.
Xhevit pasha rri n'këshilla,
shkruen çika e shkruen gra.
Del Bicani s'bahet shkja,
s'bahet shkja as s'bje nore,
25 vjen Tejdrinja sa gjashtë taborre.
Vjen Tejdrinja e Lusna e shkretë
po vjen Vila me kafe n'xhep.
Vila e zezë, ty t'marroftë zoti!
S'piqet kafja te kërcet topi.
30 Jemin Alia¹⁾ tufë e fes
tanë asqerin, tha, do ta pres,
Baftjar Doda vjen me Fanë,²⁾
vjen me Fanë, me do Arrnore,³⁾
bini, djem, dore, me dore!
35 Tanë po brejshin çelik me dhamë,
po pvesin për Ramadan Selmanë.
Asht n'Stamboll tue këndue ferman,
tue lidhë besën për vatan.

Shtiçen

1) prijës nga Brekija.

2) me fshatarët e Fanit (Mirditë)

3) prej Arreni, katund në kufi me Mirditën.

GJAK PËR GJAK

- Bilikbashi shilon atin,
dy kobure prej dukati,
moj kobure mbeçi shkretë,
si s'u ndezet kurr' njana vetë,
5 gjak për gjak me Cenin me mbetë.
Gjak për gjak me Cenin me shkue,
me sejmen¹⁾ Ceni asht tue ardhë,
kush ma zen Cenin të gjallë,
dy koburet ia paça falë.
10 Thotë Haxhia e za unë!
— A je këtu, o i lumi Cen!
— Këtu jam, i lumi Haxhi,
kafe e duhan unë jam tue pi,
baj kuvend me vllaznit e mi.
15 — Ç'më jep mizhde Cen me t'kallxue,
nënprefekt, Cen, të kanë emnue,
nji kaza, Cen, ti me sunue.
— S'kije besë, Haxhi, me t'besue.

- Pasha mjekrën që kem' lëshue,
 20 ramazanin që këm axhnuë²⁾
 s'jam n'at rend, Cen, me t'mashtruve.
 Lokja Cenin fort e ka qertue.
 — Çou, bre bir, ti mos njeftsh me u çue!
 Qysh Haxhis' mos me i besue?
 25 Hajt, bre loke, se ke metë pa mue!
 Hajt, bre loke, se ke metë pa djalë!
 Krah në krah me Haxhin' tuj shkue,
 kah shef pasha shumë asht gëzue.
 —Kapni, qenin, me gujue!
 30 — Fjalë të randë ke folë, bre pashë!
 S'kije qen që më kap' mue!
 Ç'ka saraji që po dridhet?
 Deli Cena për kollaj s'po lidhet.
 Ç'ka saraji që bubllon?
 35 Deli Cena me thikë po lufton.

Bicaj

* Cen Hasani nga Bicaj, ndiqej nga qeveria turke. Me tradhti e shtinë në dorë. Kur pasha dha urdhër që ta lidhnin, ai qëndroi si burrat duke luftuar me thikë.

1) njerëz që qeveria turke caktonte për të mbajtur qetësinë.

2) agjëruar.

HALIT GASHI ISHTE KANË DJALË

- Halit Gashi ishte kanë djalë,
e kapi gjanë e ra në pazar,
n'baçaxhiun¹⁾ na ishte zanë.
I ka lipë baçin e s'ja ka dhanë,
5 i ka folë një fjalë të randë,
i ka sha babë e nanë.
Dredh martinën e ia ka dhanë,²⁾
kqyre sa mirë djali ia ngjiti,
tana trutë n'kalldrëm ia qiti.
10 Ik Haliti n'skaj t'njij ziti,³⁾
n'skajt t'nji ziti djali tue shkue,
tri taborre e kah' rrethue.
Tek një kullë, kur paska shkue,
s'ka gjet burra, paska gjet një grue.
15 — Ah, moj nuse, t'paça kunatë,
sot t'ma mbushish pushkën e gjatë.
Nusja mbush, Haliti qit.
— A po ndigjon, more Halit,

- po të vesh nusja nji terlik
20 të kapërcej për kapixhik,
të kujtoj pasha mos je çikë.
— Ah, moj nuse, qejfin ma ke prishë:
me m'pasë bamun mue nana çikë,
s'ma kishte ngjitë emnin Halit,
25 po më ka ba nana djalë,
me luftue me pashallarë.

Kukës

1) xhaxhi — ai që mirrte taksën e bagëtive në kohën e sundimit turk.

2) ia ka lëshue

3) muri

KY SINANI KAÇAK ISHTE KANË

- Ky Sinani kaçak ishte kanë,
ra n'Dragush me falë t'xhumanë.
Aj katundi monafik¹⁾ ishte kanë.
Këtij çaushtit haber i kan dhanë:
- 5 Në dash, çausht, Sinanin m'e zanë,
në Dragush po fal' t'xhumanë.
Aj çaushti azgan ishte kanë,
na i shtrëngon dhetë nizamë.
Dhetë nizamë i ka shtrëngue,
- 10 nga dy bomba ua ka vnue,
çat xhaminë e ka rrethue.
Kur duel hoxha me thirrë eza.
— Ore Sinan, i ziu Sinan,
erdh çaushti ty me t'zanë.
- 15 —Dil, bre hoxhë, e ban rixha,
qe nandë vjet kaçak jam kanë,
qe pesë vjet të xhuma s'e kam falë.
Hiç misade² nuk ka dhanë,

- ban çaushi bap e në kambë.
- 20 Po përbëhet³⁾ n'din e imanë,
ndaj xhematin⁴⁾ hoxhë e anë e mbë anë,
mos të na bahet ndonjë dam,
se do t'i dal çaushit n'mejdan.
Krisi pushka me dhetë nizam'.
- 25 — Amanet, hoxhë, ta them një fjalë,
kur të vijë lokja n'kerr me m'marrë,
thuej lokes, mos qajë për mue,
gjak për gjak me çaushin kam shkue,
dhetë nizamë ia kam teprue.

Tërshenë

-
- 1) ngatërrestar
 - 2) afate kohe
 - 3) betohet
 - 4) burrnim

PËRMBI SY

- Hamëz Aga përmbi dugajë¹⁾
po pëvet dy sheherjanë:
— A mos e patë kun Ibish Osman?²⁾
— Atje poshtë tek mejtepi.³⁾
5 — A kish pasë noj shoq me vedi?
— Kish Dautin, Rexhë Mehmetin.
— Cili asht Rexha unë s'po e dij?
— Ai që asht pështet për q'atë xhami,
Kallushan⁴⁾ mustaqezi.
10 Sa po i man, Rexhë, këto dhi?
— T'u rritë jeta, s'janë për ti!
Janë për dok⁵⁾ e s'janë për gji.
S'mun t'i mjel' zoja në dimi,
i mjel malsorja nër xhurdinë.⁷⁾
15 — Mirë po e dij, se çka do ti:
lipë celinën⁸⁾ përmbi sy,
përmbi sy, n'lule të ballit,
ti qes trutë përmes pazarit

Për një punë që më mloj gazepi,
20 se më qëlloi lokja me vedi.
Qëndro loke, mos u pak,
kqir Hamëz Agën nëpër sokak,
tuj iu mbushë dollama me gjak!

Mustafaj

-
- 1) dyqan.
 - 2) Ibishi vret Hamid Agën, sepse donte t'i merrte dhitë.
 - 3) shkollë.
 - 4) i pashëm, trupmadh.
 - 5) pamje.
 - 6) për t'u mjelë.
 - 7) xhaketë prej zhguni (shajaku) që mbajnë malësorët.
 - 8) armë e asaj kohe.

SHEJA E LUMA MBUSH ME GJAK

- Në Stamboll po kënon gazeta,
mjerë dovleti për ilçet¹⁾ e veta.
Mjerë dovleti për Rumeli,
n'Perzeren sërbi paska hi.
- 5 N'Perzeren po ban kuven,
po i thotë Lumës: liromë ven,
lirom ven, lirom vatan.
Reç e Dardhë ranë n'Kolesjan,
bajnë llogore, bajnë iştikam,
- 10 po vjen Doda²⁾ me do fanë.³⁾
Me do fanë, me do arrenorë,
bini, djem, me dorë, me dorë!
Ç'po vikat Islam Spahia:
— Bini, djem, se shkoj Shqipnia
- 15 Ç'po vikat Ramadan Selmani:
— Bini, djem, se shkoi vatani!
Bini, djem, ju bini trima
t'i lamë serbët nëpër zhuvina,⁴⁾

- nëpër zhuvina, t'tanë n'Bushat,
20 Sheja⁵⁾ e Luma⁶⁾ mbush me gjak,
po i thotë Drinit nihmo pak,
Komandanti kambpamuk,
po i këcen dushket porsi uk.
Komandant, mor biri i kurvës,
25 nuk po i njef këta djemtë e Lumës,
që të ndjekin për themër të kundrës.

Kolesjan

1) vendet.

2) Baftjar Doda, luftëtar popullor nga Dibra

3) me trima prej Fanit

4) shkurre (prozhme)

5) Sheja — (përrua) afër Bicaj.

6) Luma — ujë që buron brenda kufirit dhe kalon përmes maleve të Gjalllicës e Koretnikut e derdhet në Drinin e Bardhë tek Kulla e Lumës.

PËR PA U LA MRIZI ME GJAK...

- Vul Çetina¹ hajdut ish kanë,
në mriz t'Avdis Vula po shkon,
po i lip dhitë bashkë me kumonë.
Shif Avdia shka i ka thanë:
- 5 — Unë dhitë s'muj me t'i dhanë.
Unë dhitë nuk t'i jap,
për pa u la mrrizi me gjak.
S'kem' ruejtun dhi për Karadak.²⁾
Shif ky Vula shka po ban,
- 10 shpejt pushkën ma rrotullon,
rrafsh me tokë Avdin po e lshon.
Ia muer dhitë me gjithë kumonë,
asht nisë rrugës Vula po shkon.
More Vulë, Vula i Cetinës,
- 15 mirë po t'ndjek cjepi i Avdisë.
Nanës Avdisë haberi i ka shkue:

- Sot Avdia jetë ka ndrrue,
 n'Karadak dhitë të kan' shkue,
 Ka marrë vajin nana tue vajtue,
 20 kodra e male i ka trishtue,
 tana mrrizet i ka kërkuë.
 Mirë po e gjen Avdin' palue,
 nana plakë nis me vajtue:
 — Jam kanë në maxhe tue gatue,
 25 pushkët e para i kem ndigjue,
 n'loçkë të zemrës m'kanë përvëlue.
 Mirë e dita se t'kanë shitue,
 tjetër vlla, bir, s't'ka qëllue,
 gjakun tand me ta pague.
 30 Kurrë ky nam s'asht ba n'Shqipni,
 për me metë kurrë gjak pa u kthye,
 Sot po jet³⁾ gjaku i Avdisë,
 veç n'e martë nera e Shqipnisë.
 35 Kuku djalë, djalë i jemi, ti djalë.
 Motra e madhe ka nisë me vajtue:
 — Jam kanë n'vek⁴⁾ tuj punue,
 zanin tand e kam ndigjue,
 edhe dhive tuej u fishllue,
 40 me mend t'mija un' tue kujtue,
 me çfarë vajze me t'fejue.
 Çe kte s'e kam kujtue,

Vul Cetina me të burgue.
N'tokë të zezë ty me t'mbulue,
45 more kuku, vlla, vllai i em, ti vlla.

Mholaj

-
- 1) Plaçkitës malazias
 - 2) Mali i Zi
 - 3) mbetet
 - 4) tezgjah

DJALË DAI

- Jemin Hallaçi djalë dai,
merr Sadikun e bie n'çarshi,
fjalë ka ba me do shapkali,
shapkali, dikush thotë nizami,
5 nam' po ban ki kajmekami.
Nam po ban, po çalldis buri,
me rrethue hanin n'çarshi,
për me zanë çat Derrin e zi,²⁾
prapë nizam se u zu sherri,
10 se n'han tem kollaj s'zihet njeri
tue pasë shpirtin Mehmet Derri.
i vot haberi Brahimit¹⁾ në shpi,
kan' rrethue Jeminin në çarshi.
— Shtërngom', nanë, vraçin³⁾ e zi.
15 Nji top fishek venja n'dulçi.⁴⁾)
Çitma, nanë, pushkën shahi,⁵⁾
të shkoj ta nxëjri⁶⁾ qat faqezi,
se i kam thanë: mas bjerë në çarshi,

- se ti t'hanë cubat me si.
- 20 Fort po ikë juzbashi drumit
e po i lutet zotit të lumit:
— Falmi zot krahët e pllumbit,
porsi pllumbi me fluturue,
prej Hallaçit sot me pështue.

Përbreg

1) Ibrahim Hallaçi shpëtoi të vëllanë nga burgu i Prishtinës, në kohën e sundimit otoman

2) Mehmet Derri, hanxhi, në hanin e tij u zhvillua lufta.

3) kalë i zi.

4) torbë

5) e lustruar

6) ta nxjerr

KANGA E MAHMUT DACIT*)

- Nji masbat¹⁾ si i kanë marue,
te dovleti na e kanë çue,
Mahmut Dacit s'ju çit, s'ju rrue,²⁾
gjysma e dheut³⁾ kanë dalë e shkue.
- 5 Janë shem' rrethet e ranë në Vleshë,
ranë në Vleshë biti⁴⁾ zotni,
si t'ia bajmë Mahmutit, s'e dij.
Mahmut Daci nuk po vjen në gji,
e kërkon n'gji pasha te çadra,
- 10 bimbash ishte ç'aj Lil Tafa.
Hipi gjokut Mahmut me shkue,
edhe ky gjoku s'po ndigjon me shkue.
De, bre gjok, he pizeveng,
ku ma din gjelin⁵⁾ tem,
- 15 kam me vejti dyzet djem,
dyzet djem e shtëjev⁶⁾ përpara,
i ka votë⁷⁾ pashës te çadra.
Bimbash ishte Lil Tafa,

- bimbash Lila kishte kanë,
 20 e vraftë buka, që i kanë dhanë,
 flokët e nipave pat folë me i marrë.
 Kanë lanë Cenën, çatë Selmanin
 ma të voglin, çatë Muratin.
 T'mirrni atin, të m'ia çojni,
 25 Mahmut Dacit të m'i thoni!
 Mahmut Daci thotë një fjalë:
 — Mustaf Litën e paça djalë,
 mbajti hasmët e Lil Tafës,
 prev nizamët⁸⁾ e Dervish Pashës.

* Trim nga Kalisi i Lumës.

- 1) shkresë.
- 2) me jetue (nuk jetohej prej Mahmut Dacit).
- 3) krahina.
- 4) krejt
- 5) vdekje.
- 6) shtiu (me shti)
- 7) i ka vajtë.
- 8) preu

NUSE SHOTA N'LUFTË KA SHKUE

- Kur po zbret Shota¹⁾ nga kali,
sa shumë po i shndrit balli,
i shndrit balli i lirisë,
asht bijë e Shqipnisë.
- 5 Mbush oborri me dasmorë,
dy luanë po martojnë,
po këndojnë nusen trimneshë,
për Shqipninë ka lidhë besë.
Mëngjesi i bardhë në të aguem,
- 10 nuse Shota në luftë ka shkue.
Hoqi ruaza e jelek,
ngjeshi gjerdanin me fishekë.
Mbetë ti nuse e luftës
me gjerdan e me nagant,
- 15 anmiqtë i mbajte në grykë të pushkës,
shteg më shteg e mal më mal.

Shtiqen

1) Shote Galica

LUFTA E AZEM GALICËS

- Kacë vojvoda a çue n'kamë,
n'telifon Kaca po shkon,
naçallnikun pe qërton.
naçallnikun te qërtue
- 5 tri taborre askerë t'i due,
Azem Bejtën me rrethekue,
se shumë komita te i ka bashkue.
Kacë vojvoda çka ka marue,
e ka marrë një letër te shkruë,
- 10 Azem Bejtes me ia çuem.
Si të duesh, Azem, i gjallë me pështue,
mblidhni shokët, kullat m'i lëshue,
se krejt Serbia n'kamë asht çue.
Se ti probatin më ke qëllue,
- 15 po s'kam qarje për pa t'rrethue.
Letra Bejtës i ka shkue,
shokët e vet i ka bashkue.
— Hajdi, shokë, letrën me ngjue,

- naçallniki ma ka çue:
- 20 Tanë Serbia n'kamë asht çue,
tash po vijnë me na rrethue.
Apo çohna kullat m'i lëshue,
apo shtrëngohna me shka me luftue?
- 25 — S'mujnë, Azem, kullat me i lëshue,
pushkë e bume na kanë qillue,
duem me serb na me luftue.
Del Azemi n'divanhane,
po shpërthen snëjkt me xhephane,
- 30 shpërthejnë snëjkt e çel frëngjije,
plot oborri a mushë me shkije,
plot me shkije, hajmedet,
Azem Bejte po pisket,
Kacë vojvodës po i thret:
- 35 — More Kacë, ti zoti t'vraftë!
N'oborr pse ke ardhë?
Pse ke ardhë me më rrethue,
t'ka dashtë nana ma fort se mue?!
- S'kem pas gajle për pa t'rrethue.
- 40 Atherë pushka a fillue,
krisi pushka nat Galicë,
paska ngjue Çorri n'Drenicë.
Çorr Ilazi¹⁾ një gjal drague,
shokët e vet i ka bashkue.
- 45 — Hajdi, shokë, Azemit me i nihmue,
se ka tri ditë si a rrethue.

Janë çue trimat e janë shtrëngue,
 Çorr Ilazi me ta to shkue.
 Çorr Ilazi sa i meçmi ish kanë:
 50 — Nalni, shokë, tertip të bajmë
 nalni, shokë të bajmë tertip,
 t'presim teshat gjenarisht:
 Kah një setre, një palë pantoll,
 kah një palë kundra t'i shtijmë n'kamë,
 55 kah një kapele me lule n'ballë.
 A vesh Çorri vetë si zabit,
 e i ka vnue gradat poroçnik,
 i ka çelë drita n'atë Galicë,
 N'atë Galicë, kur kanë ra,
 60 atëherë shkijet i kanë pa:
 po na vijnë gjenart e kralit!
 Kacë vojvoda a çue n'kamë,
 kto gjenar, hej, tibe, nuk janë,
 po Çorr Ilazi, n'koftë i gjallë,
 65 nuk len Bejtes mas pa i ra.
 Po fol Çorri si zabit:
 — Nuk jam Çorri prej Drenice,
 jam një shka prej Serbije,
 prej Serbije kam qillue,
 70 m'ka çue krali me u ndihmue,
 qe tri ditë se e ke rrethue.
 Probatin ti t'ka qillue,
 e një sahat sun ju ke afrue.

- Atëherë shkijet kanë besue,
75 nji sahat nër veti kanë luftue.
 Çorri Ilazi po pisket,
 Azem Bejtes po na i thhret:
 — Pse, Azem, shokët po m'i vret?
 S'po mun Azemi me besue:
80 na ke vra e na ke coptue.
 Kur ju ep kah ni shehret,
 si vetëtima përjashta ka dalë.
 Ngrika ngrikas kakan marrë
 to ba pushkë, to ba piskamë.
85 N'at zabel kanë vetë e dalë
 po ban Çorri, hajmedet!
 Shoqi i mirë mue m'paska metë,
 s'ka pasë tjtër nana e vet
 ma pat lanë gjalin amanet.
90 Azem Bejta thotë: Hajmedet!
 Nusja në kullë mue m'paska metë,
 unë nusen n'kullë s'muj me lanë,
 se shkojnë shkijet e ma zanë.

Kukës

1) shok i Azem Galicës

NA U TRAND PARISI

- Po gërthet polici:
sepse pushka krisi,
e u trand Parisi.
Vallë kush u vra?
5 — Na u vra Esati.
Na u shuk¹⁾ fesati²⁾
nuk e zu sahati,
dekun paska ra,
u përmbys tradhtia,
10 na e vrau Avnia.
Të pshtojë Shqipnia,
tradhtia dekun ra.
Lutet Libohova,
Dibër e Tetova,
15 ashtu dhe Kosova,
për ty, Avni, vëlla.
Për Esat tradhtarin
qau Italia

- dhe ma fort Serbia,
20 me lotë tue e qa,
dekun paska ra.
Or Avni Rustemi,
lumt na qe t'kemi,
lumë Shqipnia vetë.
25 Kënga ty t'këndohet
kurrë s'do t'harrohet,
gjithmonë pa u nda.

Osmanaj

1) u shua
2) ngatërresë.

BAJRAM CURRI I HIPI ATIT

- Bajram Curri i hipi atit,
gjanë e gjatë po shkon sokatit.
Ia dha malit, ia dhe shpatit,
nji selam parisë Gashit,
5 Mujo Hoxhës, Ruštem Bajramit,
Hoxhëve t'Bytyçit, Ali Binakit.¹⁾
Juve u plaçin dy sytë e ballit!
Qysh i hani paret e sllavit?!
Qysh e shitët vatanin e djalit?!
10 Qysh ia muert fytyrën plakit?!
Për ket' plak mos keni dert,
Veç nji punë po më jet ilet,
po u shkel sllavi vjet për vjet,
15 po u ha mallin, haraç po u qet.

Gostierë

1) Mujo Hoxha, Rustem Bajrami, hoxhët e Bytyçit dhe Ali Binaku, krerë që ranë në kompromis me pushuesit serbë, për të lëshuar vendin pa luftë, sepse u shitën vetë me para, por populli i mbrojti trojet e veta me grykë të pushkës.

GRIKË E ZALLIT PO GJËMON

- Hajde, hajde, more Selman Lika,
sod e sod kanka kanë dita.
T'ka ardhë dita për një men,¹⁾
trekind huta si kanë ra te dhentë,
5 vranë barijtë, na kanë vra sejmenët.
Pëjti²⁾ baba: — cëjlli³⁾ gjalë met.
Met Muslija gjetët rahmet!
I ngel kollani sall me tre fishekë,
tre fishekë, sall tri teneqe.
10 Priju para, bablok, ketine deshve,
këtime deshve me kumonë.
Grikë e zallit, bablok, po gjumon,
Selman Lika, more, po lufton.
Selman Lika hutën nër dorë,
11 sod po e njëf huta të zonë.
Bini, gjem, bini ju, trima!
Mos i majni mentë te nusët me cingla.
Bijni, gjem, bijni ju, burra!

Mos i majni mentë te nuset me tufa.
20 Selman Lika kqir sahatin,
metën nuset pa u hjekë duvakin.

Lusën

Shënim: Është këngë e vjetër, bën fjalë për mbrojtjen e bagëtive nga të huajt që vinin për t'i grabitur.

1) me vërtet

2) pyeti

3) cili

KURTI E XHEPA SHPËTOJNË TUFËN

- N'Kërgeçik sahati m'nandë,
te kaluen do djem lumjanë,
bashkë me dhentë janë tue shkue,
shumë komita i kanë rrethue.
- 5 Shterpa t'trasha u kan' kërkuë,
dashin ogiç, kalëshen shterpë.
— Lum zotënia epëna pak mybet,¹⁾
dersa t'vijne Kurti e Xhepa.
Fjala Kurtit i ka shkue:
- 10 — N'Kërgeçik dhentë t'janë ndalue,
se komitat i kan' rrethue,
tanë çobanët janë dorzue.
Atëherë Kurti n'kamë asht çue
dhe me Xhepën ka kuvenue.
- 15 — Shpejt kuajt me i shtrëngu!
I thotë kalit: — Vraçk, bre bir!
Sa ma shpejt n'Kërgëçik me hi!
Xhepa para ka fillue,

- për hava kalin t'e çue,
20 po don Kurti me kuvendue.
Asnji fjalë Xhepa s'asht to i kallxue
lotët për sojësh Xhepës janë to i shkue.
— Dhen̄të e mija qish me i nalue!?
- Na të gjallë s'duhet me shpëtue.
25 Afër dhenve kur kanë shkue,
me njiherë pushkën kanë fillue,
tanë komitat i kanë shkatrrue.
Kurti e Xhepa si di vllazën
kodër n'kodër po thërrasin,
30 rrallë po qesin, shpesh po vrasin.
— Ku u vot²⁾ mendja ju zhabëlesh,
a kujtuet se jam torbesh?³⁾
S'jem torbesh, as të Çajanë
ne jemi di djem Lusjanë.

Lusën

1) kohë

2) vajti, shkoi

2) titull ofendues

RAMË SADRIA NJI DJALË I RI

- Ramë Sadria një djalë i ri,
po kërkon nëpër kojshi,
në kojshi Rama tuj kërkue,
naña e vet fort e ka qortue,
5 pesmdhet vjet, bir, t'kam martue,
ndër kojshi mos me kërkue,
bukë çobanve n'bjeshkë me u çue.
Të dy kuajt i ka shtërngue.
Kur ka dalë Rama n'mejdis të bjeshkës,
10 — Mori bjeshkë, — Rama ka thanë —
që shtatë vjet s'u kam shkelë me kambë,
më ka marrë malli me këndue një kangë.
Kangës Rama ia ka fillue,
të tanë stanet kanë dalë tue ndigjue.
15 — Të lumtë goja i paskanë thanë,
të shtatë pritë Ramës ia kanë zanë,
trushëll¹⁾ n'tokë Ramën e kanë lanë,

- turshëll n'tokë e kanë lëshue,
rrugës vrrinit janë tue shkue,
20 Rrugës vrrinit tue ra n'mahallë.
Nusja e Ramës ka dalë në shkallë
po vikat: — Moj e lumja nanë,
dil e shife djalin tand!
Djali i yt po t'vjen i vramë.
25 — Kush t'tha ty, o mori zanë!
— I njof teshat që ia dhashë mramë.

Bicaj

1) copa, copa

THE UNIVERSITY OF TORONTO

THE UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY
130 St. George Street
Toronto, Ontario
M5S 1A5
Canada

III

THE UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY
130 St. George Street
Toronto, Ontario
M5S 1A5
Canada

MOS MA SHTËRGO DORËN

- Mos ma shtërgo dorën
se s'kam vu kunorën,
zog i dadës, ylli i natës-o.
Mos ma shtërgo gishtin
5 se ma dogje shpirtin,
zog i dadës, ylli i natës-o.
Kur do të dal në stan,
do të t'marr çoban,
zog i dadës, ylli i natës-o.
10 Çka kërkon gjithë ditën?
Çatë shamisaritën,¹⁾
zog i dadës, ylli i natës-o.
Mos ta dhashin hakin,
do ta shes dukatin,
15 zog i dadës, ylli i natës-o.
Kur do të rrijmë bashkë,
do ta djegi me kashtë,

zog i dadës, ylli i natës-o.
Çka kërkon gjithë natën?
20 Çatë zilifegjatën,
zog i dadës, ylli i natës-o.

Bicaj

1) shamiverdhën

RROJNË DI VAJZA NË NJI KODËR

- Rrojnë di vajza në një kodër,
hajde verë, e bardha verë,
Kanë lidhë besën me shoqja shoqen,
hajde verë, e bardha verë.
- 5 Ujë të ftohët mos m'e pi,
hajde verë e bardha verë,
molla të amla mos me ngranë,
hajde verë, e bardha verë,
djelm të rij mos me zanë,
- 10 hajde verë, e bardha verë.
Ma e vogëla çarti besën,
hajde verë, e bardha verë,
molla të amla kishte ngranë,
hajde verë, e bardha verë.
- 15 Djalë të ri na kishte zanë,
hajde verë, e bardha verë,

Mustafaj

KËNOJNI, CUCA, KËNOJNI

Kënojni, cuca, kënojni, se na shkoj kjo darsmë,
kena, mori, kena, kena Jashar agën.

Ene këtë Jasharin si ta martojmë,
ene renin Ibishit do t'ia lëshojmë.

5 Kcejni, cuca, kcejni, podrumet t'i thejني,
koftë Jashari shënosh, i paguen me grosh.
Koftë Jashari vetë, i maron opet.¹⁾

Kënojni, cuca, kënojni, kënojni ene pak,
se kur të vijë nusja do t'bahna bajat.

10 Kësaj nuses Jasharit do t'i nisim kerrin,²⁾
ksaj nuses Ibishit do t'i rrahim telin.³⁾

Do t'rrehim telin, për me i kallxue,
se na renin tej⁴⁾ ta kemi lëshue,

se na renin tej ta kemi lirue,
15 sexhaden e vjehrrit a e ke marue?

Mustafaj

-
- 1) prapë
 - 2) qerre, karrocë
 - 3) telegram
 - 4) ty

DHANDËR—O, DHANDËR—E

— Po të vijnë djersët palë e palë,
dhandër-o, dhandër-e.

A na i poçe bijat bashkë?

— Bashkë i poça, zahmet!¹⁾ hoça.

5 Po vijnë të grishmit²⁾ nëpër ara,
çou, Jashar, e dilu para!

Grishatarë, paçi faqen e bardhë,
u kemi grishë e keni ardhë.

Ore Ahmet, e i zoti i shpisë,

10 çou e çile derën e avllisë!

Çou e çile, more djalë,

je to martue nji vlla për mallë!

Çou, Jashar, e çil derën e madhe,
se po vjen Sereni nëpër livadhe!

15 Çile, Jashar, çile, çile derën pak,

se po vjen Gania nëpër sokak!

Çile, Jashar, çile, çile derën shumë,

se po vjen Qazimi nëpër katun!

- Po t'vijën djersët palë e palë,
20 to na grishe, to na sajdisë.³⁾
— To na pjekë miqtë bashkë.
— Bashkë i poça, zahmet hoça,
si kandili n'kamë u dogja.
Kush asht aj si vjen me dash?
25 Qe ky daxha⁴⁾ bilikbash.
More daxhë, paç faqen e bardhë!
Të kemi grishë e ke ardhë.
More daxhë, ti djalë i ri,
ti t'u bafhtë tufa njimi!
30 Kush asht aj si po vjen me dhi?
S'paska gjetë një dash për ti!

Mustafaj

1) mund, zorë.

2) të ftuarit

3) respektuar

4) daja

O MOJ DELE, DELJA RUDË

Ah, moj dele, delja rudë,
a s'ma falë një kingj të butë, verë, verë, aman.
Kingj të butë lara, lara,
sall t'i dal beqarit para, verë, verë, aman.

5 Ah, moj dele, delja rudë,
a s'ma fal një kingj të butë, verë, verë, aman.
A s'ma fal një kingj të butë,
ta kulloti lugë në lugë, verë, verë, aman,
Lugë në lugë e ferrë në ferrë,

10 ta çes lala n'atë prendverë, verë, verë, aman.
Po vjen pula me zog të zi,
hije t'paskan këto dimi,¹⁾ verë, verë, aman,
këto dimi, dimi të gjana,
venia vedit di nishana, verë, verë, aman.

Gjegjën

1) rrobe që gratë lumjane veshin në vend të fustanit prej basme.

MORI NUSE, LUM KUNATA

Mori nuse, lum kunata,
ku i ke rritë këto flokë të gjata?
— I kam rritë nër kumëll të egër,
Jashar zogji po çon letër,
5 po çon letër, po çon selam,
piçna kafet me sheqer!
Ki sheqeri fort i amël
Jashar zogjin e bajmë dhandër.

Mustafaj

MORI NUSE, A PO NDIEN

- Mori nuse, a po ndien,
se t'u zu kolaçi fillë?!
- Le të më zihet dalëkadalë,
se prej nanës s'un po dahem.
- 5 — Mori nuse, a po ndien,
se ta zanë kolaçi fill?!
- Le të më zihet dalëkadalë,
se prej babës s'un po ndahem.
- Mori nuse, a po ndien,
10 se ta zanë kolaçi fill?!
- Le të më zihet dalëkadalë,
se prej vllaznish s'un po ndahem.
- Mori nuse, a po ndien,
se t'u zu kulaçi fill?!
- 15 — Le të më zihet dalëkadalë,
se prej motrash s'un po ndahem.
- Mori nuse, a po ndien,

se t'u zu kolaçi fill?!
— Le t'më zihet dalëkadalë,
20 se prej shoqesh s'un po ndahem.

Shtiqen

MË KANË SI JASHARI PLASI SOT TUJ QA

Hiçi, Jashar, hiçi flokët e beqarisë,
he, të dalshin me shëndet, flokët e dhandrisë.
Me kanë si Jashari, plasi sot tuj qa,
i ndami prej nanës sot e elvida.¹⁾

5 Lidhe, Jashar, besën, lidhe për një kashtë,
do ta dësh nanën sikur e ke dashtë,
Me kanë si Jashari, plasi sot tuj qa,
i ndami prej babës sot e elvida.

Lajni, motër, lajni nortat mirë e bardhë,
10 se dy herë, moj, se dy herë nuk bahem beqar.
Me kanë si Jashari, plasi sot tuj qa,
i ndami prej motrash sot e elvida.

Lidhe, Jashar, besën, lidhe për një ftue,
do të shkojsh te motrat sikur ke pasë shkue.

15 Mbathi tirqit me gajtanë, të baj nana dhandër,
të bajë nana dhandër, hajmedet,
se ta kem gjetë nusen për t'i bash shidet.²⁾

Mustafaj

1) përgjithmonë

2) mrekuilli

PO VJEN ZOGËJA BREGJIT DRINIT

Po vjen zogëja bregjit Drinit,
paska rremat¹ prej florinit.

— N'ato rrema kush përket?²)

— I prek dhandri me dorë t'vet.

- 5 Hajt, moj zoga, hajt,
hajt, moj lule, hajt.

Gjegjën

1) flokët

2) prek

MË KA ZANË VAPA N'UDHË

- Më ka zanë vapa n'udhë, moj syzezë.
— Lis me dega t'bahem unë, moj syzezë.
— Më ka zanë shiu n'udhë, moj syzezë.
— Shemahijalle¹⁾ t'bahem unë, moj syzezë.
5 — Më ka zanë dimni n'udhë, moj syzezë.
— Sobë me xhama²⁾ t'bahem unë, moj syzezë.

TopoJan

1) çadër

2) dhomë

LUEJ, VASHË, E BAN ME DALË

Luej, vashë, e ban me dalë, oho, luej vashë-o,
i kuej mallë s'e lenë me dalë, oho, luej vashë-o.
S'e lenë malli i nanës s'vet, oho, luej vashë-o,
he i metët hisja shkretë, oho, luej vashë-o,
5 i metët shkretë, e i metët viran,¹⁾ oho luej
vashë-o.
Shkoftë Ibishi e çeltë duqan, oho, luej vashë-o.
çeltë duqan e çeltë magaze, oho, luej vashë-o,
nana e vet ishalla plas, oho, luej vashë-o.

Bicaj

1) i mallkuar

NA KA DALË NJI VERË E MADHE

Na ka dalë një verë e madhe,
na ka ra kosa n'livadhe.
Del Jashari me kositë,
tri livadhe për një ditë,
5 për një ditë, për një sahat,
shkon fllaza¹⁾ i rri ngatë.²⁾
Çit Jashar o tre dukat,
tre dukat prej xhepit tand.
Kah të shkojë të vizlojë³⁾
10 derë e ven ti **hijeshojë.**

Mustafaj

1) thëllëzë

2) afër

3) të shkëlqejë

HAJDE ME GËZIM

- Hajde me gëzim, hajde,¹⁾
në Shtiqën do të hijmë
Shtiqën do ta kallim,²⁾
Zanën do t'ua marrim.
- 5 Do ta mbjellim grunë,
ta korrim për dhunë,
ta mbjellim urov,³⁾
ta shkulum me dorë.
Do ta mbjellim rrush
- 10 dhe ta hamë me krushq.
Do ta mbjellim rrush të bardhë,
ta shesim në pazar.
Do ta mbjellim fiq
dhe ta hamë me miq.

Mustafaj

1) Përsëritet pas çdo vargu

2) ta djegim

3) bimë që mbillet për bagëti

KUKU, QYQE, JETIM JAM KANË

- Kuku, qyqe, jetim jam kanë,
jetim jamë kanë, jetim jamë rritë,
se për grosh¹⁾ mixha m'ka shitë.
Erdhën krushqit mue me më marrë,
5 m'kapi mixha m'fugi²⁾ n'kalë.
S'po m'lanë lotët me namë mixhën.
I thashë mixhës: T'u vraftë gjali,
qys̃ me dhe, mixhë, pa m'ardhë vakti.
Kem kapë udhën, jem to shkue,
10 n'nji pojatë³⁾ jem, ndalue.
N'nji pojatë si m'kanë ndalue,
rreth e rreth gratë m'kanë rrethue.
Kanë marrë kangën tuj këndue,
kur mi erdhi i lumi aksham.
15 Kur ia mbrini i zivi⁴⁾ Hashan,
kish mbshtjellë kriet me një jorgan.
Kish mbush silahin me bagërdan,
kishte mbushë një thes me duhan.

- Dymdhetë kuti rrëkzinat⁵⁾ n'kambë,
 20 dymdhetë enezë⁶⁾ tirqit e gjanë.
 Kishte këmishin njizet pëllamë.
 Ku m'e gjetë tybe ket' farë burri,
 po i shkon tymi si qyngë pampuri.⁷⁾
 Nja dy fjalë Hashani m'i ka thanë.
- 25 — Dymdhetë gomar me dru me i ngarkue,
 këto te stani përditë me i çue,
 njizet qen përditë me i ushqye.
 Pyeta mendjen tuj kujtue,
 gjithë këto punë s'muj me i marue.
- 30 Kuku qyqe, si kam fluturue!

Kolesjan

-
- 1) pare e vjetër turke
 - 2) më hodhi
 - 3) formë shtëpie e pa rregulluar
 - 4) i ziu
 - 5) formë pecesh të bëra me lesh dele
 - 6) përdoret në formë metri (matëse)
 - 7) sobë

NUSE NUK BAHESH PËRDITË

- Ene, mori nuse, ti e bij' e derrit,
ti pa dajre mos i hip kerrit.¹⁾
- Ene ti pa dajre kerrit mos i hip,
se nuk bahesh, he, nuse përditë!
- 5 Ene, mori nuse, ti e bij e shkinës²⁾
ti pa dajre mos i hip makinës.
Pa dajre makinës mos i hip,
se nuk po bahesh ti nuse përditë.
Kur të vijë nusja kodrës mullinit,
- 10 po i shkojshin zhagjë³⁾ thekët e qilimit.
Kur të vijë nusja udhës xhadesë,
po i shkojshin zhagjë thekët e sexhadesë.

Bicaj

1) karrocë

2) këtu me kuptimin grua e keqe

3) zvarrë përtokë

SHKON DJALI SOKAKIT

Shkon djali sokakit kunrat tuj kërcllue,
kunrat tuj kërcllue, ia hodha një ftue,
ia hodha një ftue, djali s'u kujtue.

Ti pse s'u kujtove, djalë or teveçel,
5 ashikja e katunit për kollaj nuk del.

Ashikja e katunit don djalë të zgjedhën,
koporane¹⁾ Luri me thekë të përdredhun.

Bushat—Bicaj

1) kapësizë, rrobë prej leshi

KADIFE, MORI MOLLË

Kadife, mori mollë,
merre drapnin dil me korrë,
moj sevda, sevdaja jonë!
Kadife, mori pjeshkë,
5 merre gjanë e dil në bjeshkë,
moj sevda, sevdaja jonë!
Kadife, mori dardhë,
merre gjanë e dil në stan,
moj sevda, sevdaja jonë!

Canaj

MOLLË E VOGËL Ç'BAN AGJE¹⁾

Mollë e vogël, ç'ban agje, mollë, ç'ban agje?

Merre udhën e dil kënej, mollë, dil kënej!

— Kam një nanë, s'un p'e lo, dilber, s'un p'e lo.

— Aso nane gjen kënej, ori mollë, gjen kënej.

5 Mollë e vogël ç'ban anej, mollë, ç'ban anej?

Merre udhën e dil kënej, mollë, dil kënej!

— Kam një babë, s'un p'e lo, dilber, s'un p'e lo.

— Aso babë gjen kënej, mollë, gjen kënej.

Çanaj

1) atje

ÇOU, NUSE, BAHU GJOJTI¹⁾

Duel drita për dollapi,
çou, moj nuse, bahu gjojt!
Gjojt jam e hazër s'jam,
kalë e shalë nuk i kam.

- 5 Mos i paç, çona fjalë
se ti be kunat' i parë.

Canaj

1) gati

BIR E BIR, DAHIRES ME KAJDE

Bir e bir, dahires me kajde,
veshe jelekin e hajde!

Bir e bir, dahires me kajde,
veshe xhumlekun e hajde!

5 Bir e bir, dahires me kajde,
veshi dimijat e hajde!

*

* *

Qaqje¹⁾ poshtë te mullëjnit,
ven një ujë i trublluëm,
n'ato ishte mëjtë një qen;
10 nuk ishte qen i mëjtën,
vllaj i nuses i troshëjtën.²⁾
Të gjithë motrat shkuën me pa
nusja jonë na ishe da.³⁾

Osmanaj

1) atje

2) i copëtuar

3) ishte nda

O HO, HO, SA MËJRE TA BONA

O ho ho, sa mëjrë ta bona,
si s'të lashë me nëjtë te nana,
me ngranë kaça e kalamana,¹⁾
me ngranë spec' e patlixhana.

5 Nanë e nuses paska rre,
thotë e kam nusen e re.

Prëjtëm vjet, prëjtëm sivjet,
të na bahesh sa një plep,
sa një plep e sa një pjergëll,
10 të na vëjsh nuse me rregjëll.²⁾

Bicaj

1) fëmijë

2) rregull

PO DEL MINIA ME KORRË N'ARË

Po del Minia me korrë n'arë,
xhanëm, mori Mine, xhanëm,¹⁾
si zabiti me ushtarë.

Po del Minia me mçoj kurtin²⁾,
5 me nji lule gjanabuti.

Po del Minia n'arë me herrë,
si fëlloza në pranverë.

Mustafaj

1) Përsëritet pas çdo vargu

2) për të fshirë oborrin

GJUNJAS E GJUNJAS¹⁾

- Kangë e valle kena sot, e lum-lumo,
t'kallin cucat me barot, lum-lumo,
hëm punëtore hem me shkollë, e lum-lumo,
Nji bahçe me lule, trëndafila mbrenda,
5 kësaj nanës dhandrit iu gëzue zemra,
iu gëzue zemra e iu ba rahat,
muer nusen e djalit po si fllanzë e malit.
Ani, hajt, moj nuse, hiç mos kija dert —
gjunjas e gjunjas punët i baj vet'.
10 Ani, hajt, moj nanë, hiç mos kije dert —
hedhas e hedhas punët i baj vet.
Ani, hajt, moj nuse, hiç mos kije dert —
gjunjas e gjunjas grunin e korr vet'.
Ani, hajt, moj nanë, hiç mos kije dert —
15 hedhas e hedhas grunin e korr vet'.
Ani, lumja un' kso nuse kam dashtë —
hedhas e hedhas punët i bajmë bashkë.

Bicaj

1) Kënduar në festivalin kombëtar folklorik të Gji-rokastrës të vitit 1978

ÇOU, MOJ CUCË, YLL E DRITË

- Mezi prita t'zbardhë kjo ditë,
s'bashku t'qeshim me gjithë shpirt.
— Çou, moj cucë, yll e dritë,
se ti djali asht to t'pritë,
5 ndrit si dielli e si hana,
kur për ty, moj, knohet kanga.
— Hajt, mor djalë, mos u mërzit,
sa t'u foli njerzve t'shpisë,
me gaz t'u la lamtumirën,
10 se në ty e kam dëshirën.
— Bashkë me ty do jetoj,
pushkë e kazmë s'i lëshoj,
edhe librin e maj pranë,
nesër n'punë, ditë e hanë.
15 — Djalë i dadës, mirë po thue,
punën s'bashku me fillue,
se Partia na ka msue,
gëzimi ynë n'punë me i vazhdue.

- Djersët n'punë me i derdh krue,
20 krah për krah ne me punue.
Dilni e shihni çiftin e ri,
punës sot në ballë to i pri,
nxe besnik të ksaj Partie,
para rini, se t'ka hie!
- 25 Kështu ja ndrrojmë faqen Shqipnisë,
dritë i japin gjithë rinisë.

Bicaj

KANGË -TË VJETRA PËR 'KURBETIN

- Gjithë verën në bjeshkë, e mjera unë,
gjithë dimnit në gurbet, e mjera unë,
shkove, u harrove, e mjera unë,
nji letër s'ma çove, e mjera unë.
- 5 Sallë ta rujshem në arkë, e mjera unë,
bashkë me nji palë çorapë, e mjera unë.
Çorapët me tel, e mjera unë,
ti m'i paç të çjerrë, e mjera unë,
të bëj dada kerë,¹⁾ e mjera unë,
- 10 okolla²⁾ me tel, e mjera unë,
mejdisin pamuk, e mjera unë.
Gjit kërkon gjithë natën, e mjera unë,
ç'at jelek bojëgjaken, e mjera unë.
Gjit kërkon gjithë ditën, e mjera unë,
- 15 ç'at jelek saritën, e mjera unë.

Ramhas

1) të tjerë

2) rreth e qark

MOJ FUSHË E KORABIT

- Moj fushë e Korabit,
o e mjera unë,¹⁾
ti na erdhe hakut,
ti na ndave shtratit.
- 5 Kur po shkoj me shtrua,
lotët po më shkojshin krue.
Kur po shkoj me ra,
plasa tuj mi qa.
Shkove, kapërceve,
- 10 krejet pse s'e ktheve.
Pse se ktheve krejet,
vetë i pate fëjet.
Kjo ferexhë e gjatë,
po t'i kputka krahët.
- 15 Kjo ferexhe e shkurtë,
po t'i kputka gjujtë.
Kah i çove dhenët ppleja?
Kah kodrat e reja.
Kah i çove dhenet shterpa?

- 20 Kah kodrat e shkreta.
Kur po shkoj në krue,
në maxhe to gatue,
nana t'u kujtue.
Pse ti më je vonue?
- 25 Met buka pa përvëlue.

Kalis

1) Përsëritet pas çdo vargu

VIJNË PAMPURAT RRETHIT T'DETIT

Vijnë pampurat rrethit t'detit
po na vëjn askerët e mretit.
Gjimsa kojshin,¹⁾ gjimsa kënojshin.
Pësë po kajni, ju nizamë?

- 5 Kemi lanë do shpija viran,
kemi lanë do nuse t'zanë.
Gjimsat marrë, gjimsat pa marrë.
Piçna, shokë, të bajmë një letër.
Tua çojmë nanave n'atë vilat,²⁾
10 për pesë vjet t'na presin gratë.

Tërshenë

1) qanin

2) vilajet

I HIPA VAPORIT AVASH E AVASH

- I hipa vaporit, avash e avashë,
tuj kujtue lulen, medet, lulen kuj ia lashë?
Lulen ia kam lanë nanës amanet,
le të ma rujë lulen, medet, si di sojt¹⁾ e vet.
- 5 Lulen s'e harrova, lulen e kujtova.
Ja bleva mihirin, medet, s'kam për ka²⁾ t'ia çoj
— Lidhe për një krane, lidhe për një dru.
— Kur të dali vera, medet, hajde berma mu.
— Lulen s'e harrova, lulen e kujtova,
- 10 e kam ble shamin', medet, s'kam për ka t'ia
çoj.
— Lidhe për një krane, lidhe për një dru.
— Kur t'frijë era, medet, hajde berma, mu.
— E kam shkruar një letër, lules me ia çue,
ka marrë letrën, medet, lulja t'e këndue.
- 15 Ka marrë lulja letrën, medet, te këndue,
e ka marrë vajin, medet, lulja tuje vajtue.

Tërshenë

1) sytë

2) me kë, me cilin

PASQYRË E LËNDËS

I

Hidhe vallen, Luma e kuqe	5
Vitet e dritës, vitet e Partisë	6
Ushtri e popull jemi një	7
Pëllambë e çelik	9
Besnikmadhi i Partisë Punës	10
U formue celula e parë	12
Çetës së Lumës	14
Heroi i Popullit babë Hasani	16
Merimani pika e djalit	18
To e pa fotografinë	20
Have Kërkhaliut	22
Lihja, motra e Merimanit	24
Zhurme e madhe kah Gojani	26
Xhemali Bileri, more djal' i ri	28
Jeho, kangë, si fllad n'pranverë	30
Në mes flakës trim i rrallë	32
Kukësit të ri	34
Dritat e Partisë	36

II

Murimi në kala	39
Nizamë s'të kam dhanë	42
N'Lumë ka ardhë Abdyl Toska	43

Populli i Lumës hiç s'ka dert	44
Ç'ka po thotë ky Ymer Aga	46
Krisi pushka e gjëmoi Shkalla	47
Hasimja	49
Kanga e Islam Spahisë	53
Haxhi Gashi një djal' i ri	55
Jeta e tij krisëmë do mbetet	58
N'kambë asht çue tanë Mirdita	60
Nji trim si zana	61
Shka po i thotë Dema Kadrisë	63
Lufta e Lumës me Xhavit pashën më 1909	64
Gjak për gjak	66
Halit Gashi ishte kanë djalë	68
Kv Sinani kaçak ishte kanë	70
Përmbi sy	72
Sheja e Luma mbush me gjak	74
Për pa u la mrizi me gjak	76
Djalë dai	79
Kanga e Mahmut Dacit	81
Nuse Shota n'luftë ka shkue	83
Lufta e Azem Galicës	84
Na u trënd Parisi	88
Bajram Curri i hipi atit	90
Grikë e zallit po gjëmon	91
Kurti e Xhepa shpëtojnë tufën	93
Ramë Sadria një djalë i ri	95

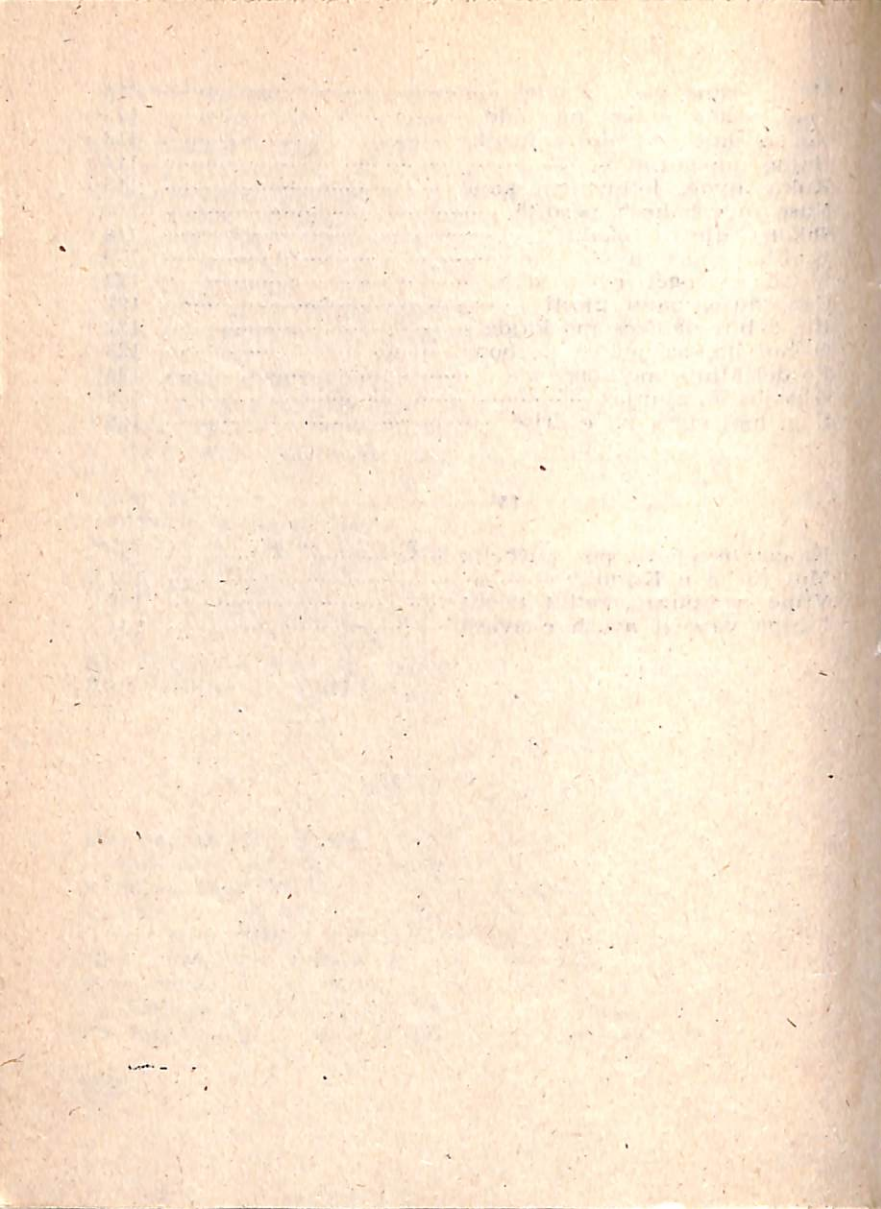
III

Mos ma shtërgo dorën	98
Rrojnë di vajza në një kodër	100
Kënojni, cuca, kënojni!	101
Dhandër-o, dhandër-e!	103
O moj dele, delja rudé!	105
Mori nuse, lum kunata	106
Mori nuse, a po ndien	107
Me kanë si Jashari plasi sot tuj qa	109
Po vjen zogëja bregjit Drinit	110

Më ka zanë vapa n'udhë	111
Luej, vashë, e ban me dalë	112
Na ka dalë nji verë e madhe	113
Hajde me gëzim	114
Kuku, qyqe, jetim jam kanë	115
Nuse nuk bahesh përditë	117
Shkon djali sokakit	118
Kadife, mori mollë	119
Mollë e vogël ç'ban agje	120
Çou, nuse, banu gjojtë	121
Bir e bir, dahires me kajde	122
O ho, ho, sa mëjrë ta bona	123
Po del Minia me korrë n'arë	124
Gjunjas e gjunjas	125
Çou, moj cucë, yll e dritë	126

IV

Kangë të vjetra për kurbetin	130
Moj fushë e Korabit	131
Vijnë pampurat rrethit t'detit	133
I hipa vaporit avash e avash	134

Zela, K.

Hidhe vallen, Luma e Kuqe.
Këngë popullore të mbledhura,
Në lumë [Red.: K. Vasili]. T., «Naim
Frashëri» 1984.

140 f.

(B.m.) dhe

(B.v.) : 398.8 496.5-3)

Z 44

Tirazhi 1000 kopje Format 70x100/32 Stash 2204-79

KOMBINATI POLIGRAFIK — Shtypshkronja e Re
Tiranë, 1984